

# Vogels kijken in Suriname

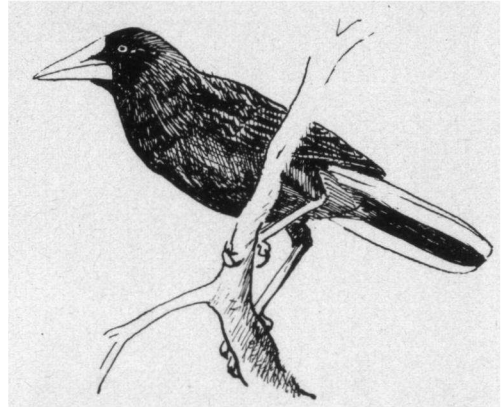
D. A. Jonkers

In oktober 1975 trok ik samen met acht anderen de hele maand door een deel van Suriname om een indruk te krijgen van de flora en fauna. Dit artikel is een poging iets weer te geven van de overweldigende hoeveelheid indrukken, die op ornithologisch gebied werden opgedaan. De eerste vogel, die wij tijdens de eerste dagen — doorgebracht in Paramaribo — leerden kennen, was de Grietjebie (*Pitangus sulphuratus*). Vrijwel overal waar wij later kwamen hoorden wij zijn roep, waaraan de Surinamers dan ook zijn naam ontleen. Een andere zeer algemene soort, zelfs afgedrukt op een bankbiljet, was de Blauwe Tangara (*Thraupis episcopus*).

Op aanraden van eerdere bezoekers werden de *Palmentuin* en de *Cultuurtuin* bezocht. Het dierentuintje dat vlak achter de laatste ligt en o.a. een aantal inheemse vogelsoorten herbergt, werd eveneens bekeken. Voor degenen die nog moeten inspelen op de tropische flora en fauna zijn deze objecten beslist de moeite waard. In de Palmentuin lieten de Vorkstaartiran (*Muscivora tyrannus*), de Tropische Spotlijster (*Mimus gilvus*) en tal van andere vogels zich uitstekend observeren. Sommige soorten foerageerden frequent op de zaden van de palmen. Rond en in de Cultuurtuin hielden zich Geelkopcaracara (*Milvago chimachima*), Grijsz Bui-zerd (*Buteo nitidus*) en zelfs een aantal

## Driekleurige Reiger.

Foto: P. van der Wielen.



## Geelrugoropendula.

Tekening: Ed Hazebroek.

steltlopers als Amerikaanse Oeverloper (*Acitis macularia*) en een Amerikaanse Bosruiter (*Tringa solitaria*) op. Boven de stad waren geregeld Zwarte Gieren (*Coragyps atratus*) te zien. Een maal telden wij 43 exemplaren in één groep.

De ervaringen opgedaan in Paramaribo kwamen ons later van pas buiten de bewoonde wereld, waar de vogels vaak onder minder gunstige omstandigheden moesten worden geobserveerd.

Eén middag werd gependend aan een tocht door het zogenaamde *Leidingengebied* en *Kwatta* ten westen van de hoofdstad. Hier zaten opvallend veel exemplaren van de Slakkenwouw (*Rostrhamus sociabilis*), die hun prooien zochten in de sompige terreintjes. De soort heeft in het westen van het land nogal te lijden van bespuitingen, die daar worden uitgevoerd tegen slakken, die de rijstplantjes bedreigen. Vanuit dit gebied kwamen wij aan de Atlantische Oceaan in een vloedbos. Grote en Kleine Geelpootruiters (*Tringa melanoleuca* en *Tringa flavipes*) en Kleine Grijsz Strandlopers (*Callidris pusilla*) vlogen langs op zoek naar hoogwatervluchtplaatsen. Vanuit de top van een dode boom zat een Vleermuisvalk (*Fal-*



**Zwartbukboomeenden.**

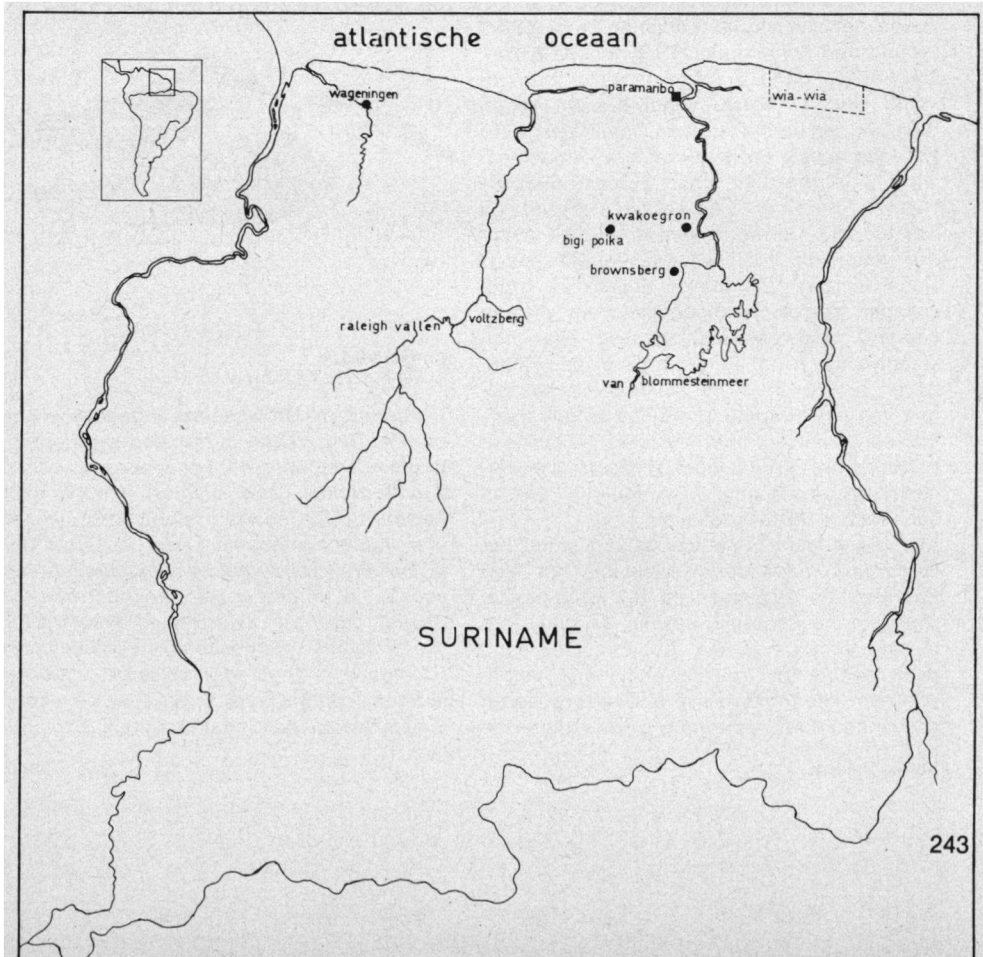
Foto: J. P. Schulz.

*oo ruficularis*) het gekrioel beneden zich schijnbaar onaangedaan te bekijken. Naast kleine vogels en vliegende insecten vormen vleermuizen, waarop hij in de schemering jaagt, zijn voornaamste prooien.

Wageningen was het volgende doel. De polder daar met de uitgestrekte rijstvelden lijkt op onze Flevopolders. Na het oogsten worden de overgebleven stoppels in brand gestoken. Voortdurend hingen hier Zwarte en Kalkoengieren (*Cathartes aura*) in de lucht die op zoek waren naar omgekomen dieren. Af en toe zweefde een Koningsgier (*Sarcorhamphus papa*) over. Het Amerikaans Purperhoen (*Porphyryla martinica*) en de Zwartbukboomeend (*Dendrcygn a autumnalis*) zijn

hier talrijk en voor de rijstbouw lastig. De eerste vernielt bij het voedselzoeken en nestbouwen de rijsthalmen, de laatste doet zich gelden tijdens de inzaai. Dit geeft de rijstbouwers reden om deze soorten te vuur en te zwaard te bestrijden. Hoogtepunten waren de waarnemingen van een Maskeruil (*Pulsatrix perspicillata*) en een Amerikaanse Oehoe (*Bubo virvinianus*) in de bomen van een dicht begroeide rits (*zandduin*) en de avondvluchten van de Oranjevleugelamazone (*Amazona amazonica*). Elke avond vlogen minstens 1500 exemplaren naar hun slaappleatsen in het oerwoud.

Een paar dagen later bevonden wij ons in het befaamde *Wia Wia* reservaat. De Stinasu





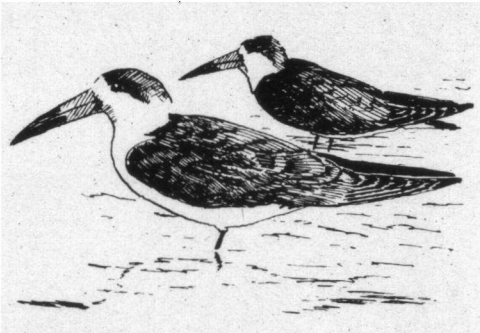
Kleine Grijszandlopers en Amerikaanse Bontbekplevieren.

Foto: J. P. Schulz.

(Stichting Natuurbehoud Suriname) had ervoor gezorgd, dat wij ergens werden opgepikt door een zeewaardige piaka. Deze uit één boomstam vervaardigde open boot van Indiaanse makelij bracht ons via de Atlantische Oceaan op de plaats van bestemming. Onderweg duidden de verlaten en door de natuur weer in bezit genomen plantages op vroegere menselijke aanwezigheid. Op de klei- en zandaanslibbingen voor de kust wemelde het van sterns, Lachmeeuwen (*Larus atricilla*) en Schaarbekken (*Rynchops nigra*). De Savannebuizerd (*Heterospizias meridionalis*) was de eerste vogel die we zagen toen wij van boord stapten. Inmiddels werd het laag water; de kreek bij het kampement werd druk bezocht door Zuid Amerikaanse Kleine Plevieren (*Charadrius collaris*) en Steenlopers (*Arenaria interpres*). De avonden waren om nooit te vergeten. Duizenden Rode Ibissen (*Eudocimus ruber*) en grote groepen reigers, samengesteld uit diverse soorten, begaven zich op weg naar hun slaapbomen in de omgeving van het kamp. Af en toe klonk in de schemering het geluid van een Klapperral (*Rallus longirostris*). Op de terugweg naar de stad gaven een Amerikaanse Fregatvogel (*Fregata magnificens*) en een aantal Visarenden (*Pandion haliaetus*) acte de présence.

Als volgende te bezoeken gebied stond het natuurpark Brownsberg vlak bij het Van Blommestein stuwmeer op het programma. Ook hier kon gebruik worden gemaakt van logiesaccomodatie van de Stinasu. Hoog door de bomen trokken gemengde vogelzwermen, die je een stijve nek bezorgden en aanvankelijk een wanhopig gevoel achterlie-

ten. Vogels kijken daar in het oerwoud is wel wat anders dan in onze 'cleane' bossen. De oplossing voor dit probleem werd gevonden door een individu uit de zwerm proberen te volgen, hiervan de kenmerken goed op te nemen, deze meteen te noteren en vervolgens op te zoeken. Voor de determinatie werd gebruik gemaakt van zelf vervaardigde gidsjes, voornamelijk gebaseerd op Haverschmidt's (1968) boek en een spe-



Schaarbekken.

Tekening: Ed Hazebroek.

ciaal voor de Brownsberg uitgegeven vogelboekje. Door alleen of met een klein groepje te gaan, konden grote boshoenders zoals de Zwarte Hokko (*Crax alector*) worden geobserveerd. Vijf soorten stootvogels werden hier waargenomen waaronder de Grote Bonte Buizerd (*Leucopternis albigollis*). Andere vogels die werden gezien: Eekhoornkoekoek (*Piaya cayana*), Zwartbruine Nachtzwaluw (*Caprimulgus nigrescens*), Witkeelpiewie (*Contopus albogularis*), diverse spechtensoorten, kolibris, etc. Twee zeer opvallende vogels waren de Schettercotinga (*Lipaugus*

Foto: J. P. Schulz.

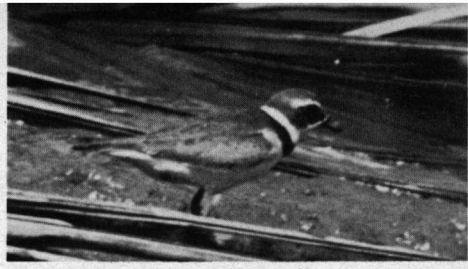


Schaarbekken.

*voceritans*) met zijn luid klinkende roep ppiyoh en de Witte Klokvogel (*Procnias alba*). Het geluid van de Klokvogel klinkt zeer ver door het oerwoud en het lijkt net of er iemand met een hamer op een aambeeld slaat. Hij wordt daarom ook wel smid genoemd. Met het boemeltreintje uit Brownsweg werd de terugreis naar Paramaribo aanvaard; 24 Zwaluwstaartwouwen (*Elanoides forticatus*) lieten boven Kwakoe Gron hun vliegkunst zien.

Al de volgende ochtend voeren we met een korjaal vanaf Witagron ruim vier uur stroomopwaarts naar de *Raleighvallen*. Weer bleek de boot een prachtig middel om uit te observeren. Links en rechts vlogen IJsvogels (*Chloroceryle spec.*) op; Groene Ibiszen (*Mesembrinibis cayennensis*) en Zwartkapreigers (*Philherodius pileatus*) stonden langs de rivier. Op Foengoe-eiland werd na het afmeren meteen de omgeving van de vliegstrip verkend. Kleine Goeans (*Ortalis motmot*) hipten van struik tot struik en er zaten veel Zilvernaveltangara's (*Ramphocelus carbo*). In de boomtoppen zag en hoorde je regelmatig Roodsnaveltoekans (*Ramphastos tucanus*) en de Geelvleugelara's (*Ara macao*). Langs de rivier zat nog een kleine kolonie van de Geelrugoropendula (*Cacicus cela*), waarvan wij elders ook al de buidelvormige nesten waren tegengekomen. Vaak zaten zij dan bij bewoonde plekken en hadden in een aantal gevallen gezelschap van Roodrugoropendula's (*Cacicus haemorrhous*). In een naar de rivier aflopende zandige helling zaten enkele nesten van de Zwaluwvleugel (*Chelidoptera tenebrosa*). De jongen, die in de op Oeverzwaluwen gelijkende wijze gegraven nesten zaten, werden voortdurend gevoerd. Na een dag op het eiland te hebben rondgeneusd, werd te voet de tocht naar de vermaarde *Volzberg* afgelegd. Hoewel het mogelijk is om binnen een dag heen en terug te lopen, voelden wij er meer voor om enkele dagen te blijven. Aan de voet stonden twee afdakjes waar de hangmatten met klamboes onder konden hangen en er was voldoende drink- en waswater. De regelmatig rondstruinende Roodgezichtslingerapen en het geloei van de Brulapen zorgden voor een passende entourage. De tochten rond de berg leverden onder andere Roodkeelcaracara (*Daptrius americanus*), Gemarmerde Boskwartel (*Odontophorus gujanensis*) en Blauwe Pitpit (*Dacnis cayana*) op.

De laatste dagen waren voor het Indianendorp *Bigi Poika* aan de rand van de Coese-



**Diksnavelplevler.**

Naar dia: D. A. Jonkers.

*wijnesavanne*. Tijdens een tocht naar de savanne liet een Tweetandwouw (*Harpagus bidentatus*) zich tot op korte afstand benaderen. Een verrassing was de Amerikaanse Bosruiter, die uit een regenplasje opvloog. Toen we op de savanne arriveerden, zaten er weinig vogels. Des te meer hielden zich op rond het dorp; in de cassave-aanplant ritselde het 's morgens vroeg van de kleine vogels als Dansmeestertje (*Volatinia jacarina*). Nu vogelen in de vreemde steeds gangbaarder wordt en zelfs verre gebieden in zwang raken, hoort ons voormalige rijksteel zeker een plaatsje te krijgen in de rij van de te bezoeken gebieden. Van enige animositeit hebben we zelfs in de dagen vlak voor de onafhankelijkheid nooit iets gemerkt. Integendeel, de bevolking legde een opvallende hartelijkheid aan de dag.

Stinasu zal u graag verwelkomen! (postbus 436, Paramaribo).

● D. A. Jonkers, Juffersland 16, Leersum.

#### **Fregatvogels op vissersstaken.**

Foto: P. A. Teunissen.



## LITTERATUUR:

- Bond, J. (1961): Birds of the West Indies. London.  
Brown, L. & D. Amadon (1968): Eagles, Hawks and Falcons of the World. Vol. 1 and 2. Middlesex.  
Grossman, M. J. & J. Hamlet (1965): Birds of Prey of the World. London.  
Grzimek, B. (1971): Het Leven der Dieren. Vogels, Deel 1, 2 en 3. Utrecht/Antwerpen.  
Haverschmidt, F. (1968): Birds of Surinam. Edinburgh/London.  
Herklots, G. A. C. (1972): The birds of Trinidad and Tobago. London.  
Jonkers, D. A. (1976): Ornithologische indrukken uit een deel van Suriname. Gestencild rapport. Leersum.  
Kluyver, H. N. (1975): De vogels van de Brownsberg. Stinasu, Paramaribo.  
Peterson R. (1964): A field guide to the birds. Boston.  
Robbins, Ch. s .et al. (1966): Birds of North America. New York.  
Schauensee, Meyer de (1971): A guide to the birds of South America. Edinburgh.  
\* De Nederlandse vogelnamen in dit artikel zijn afkomstig van de heer H. P. Dooremans van het Zoölogisch Museum te Amsterdam.

## Vreemd gedrag van een Staartmees

In april 1978 kwam bij een kennis van ons voortdurend een vogeltje tegen de ruiten vliegen op een manier of het naar binnen wilde komen. Het bleek een Staartmees te zijn. Het diertje ging in de bomen in de buurt wel eens op zoek naar voedsel, maar kwam steeds weer terug en vloog al 'bedelend' tegen de ruit. Als wij naar buiten gingen om te kijken of het voor ons zou blijven zitten, vloog het schuw weg. Maar herhaalde daarna ogenblikkelijk het zelfde spelletje weer. Kan het zijn dat het toch een diertje was dat bij mensen binnenshuis werd grootgebracht? Er was steeds maar één.

- J. Minnema, Marezatenstraat 47, 7312 TH Apeldoorn.

Vogels die in het voorjaar tegen ruiten (soms ook wieldoppen van auto's) vliegen zien meestal al hun spiegelbeeld, dat in hun territorium een rivaal voor hen is. Zij trachten hun rivaal dan te verjagen. Uit herinnering weten zij dan soms steeds de plaats terug te vinden waar zij hun rivaal kunnen zien. Het beste is de spiegeling in zo'n ruit weg te nemen en wel door er bijvoorbeeld een plaat tegen te hangen of mat plakband tegen te plakken. Komt de vogel dan weer op de plaats en ziet hij niets meer dan is hij het gauw vergeten. Het zou in uw geval dus een mannetje moeten zijn geweest, terwijl het vrouwtje wellicht dicht in de buurt op het nest zat.

J.T.

## Duiventorens gezocht

Vaak goed verborgen, en alleen voor plaatselijk goed bekenden, zijn er in ons land (en óók daarbuiten) nog heel wat duiventorens te vinden. Sommige daarvan stammen al van uit de 16e eeuw en eerder. We kennen bijvoorbeeld de duiventorens van Salentein bij Nijkerk, het sierlijke duiventorentje in het park van Huis Doorn, die van kasteel Harmelen of het op een bastion gelijkende duiventorentje van de Wickenburg in 't Goy dat al in 1640 bekend was en een commerciële functie had, namelijk voor het verzamelen van de veelgevraagde duivenmest voor de tabaksteelt.

Deze duiventorentjes staan gewoonlijk als afzonderlijke gebouwtjes in de directe omgeving van een kasteel, burcht of buiten-

plaats. Wie kan mij aan meer gegevens over de geschiedenis en dus ook de functie van duiventorens helpen? En wie weet plaatsen waar er nog staan of gestaan hebben? Deze torentjes kunnen thans ook nog betekenis hebben voor in het wild levende vogels, bijvoorbeeld voor Kerkuilen! In andere landen, bijvoorbeeld Frankrijk, kunnen we in zeer oude huizen nog wel eens hele rijen gaten in de muren aantreffen die daar zijn aangebracht om Spreeuwen nestgelegenheid te schaffen, zodat ze dan gemakkelijk voor de pan bemachtigd konden worden. Vergelijkbaar zijn de oude zogenaamde 'spreeuwenpotten' die vroeger in de Hollandse steden werden gebruikt om Spreeuwen voor de pan aan te trekken.

Jaap Taapken

## Gegevens over Slechtvalken gevraagd

Om van het aantal Slechtvalken dat ons land jaarlijks bezoekt een overzicht te verkrijgen, zou ik graag waarnemingen van deze soort ontvangen. Dit in verband met een mogelijke afstudeeropdracht in de richting natuurbeheer. Gaarne worden daarbij de volgende gegevens ontvangen: plaats van waarneming (ook in steden en de directe omgeving daarvan), datum, geslacht en leeftijd, jagen — trekkend, richting en dergelijke, weersgesteldheid, tijdstip van de dag, prooiresten en andere bijzonderheden.

Ook zijn ontwikkelingen, met betrekking tot afname — toename in de loop der jaren, van een bepaald gebied van harte welkom.

- J. Biemans, Alteveer 23, 6881 BH Velp. Waarnemingen van Slechtvalken, die wij ontvangen voor onze rubriek Veldwaarnemingen, worden alle in ons tijdschrift gepubliceerd.

Redactie.

## Ichkeul Meer, Tunesië

Op pagina 195 van het vorige nummer lezen wij dat de plannen om het Ichkeul Meer in Tunesië tot nationaal reservaat te verklaren bijna voltooid zijn. Per abuis zijn de laatste 11 regels van de rechter kolom van dit verhaal onder het stukje van de Witnekraanvogel gekomen. Deze behoren echter onder het stukje van 'Tunesisch meer wordt nationaal (vogel)park'.